

شلوبری: ما برای دیجیتال کردن استوانه های صوتی که واقعا ارزش زیادی به لحاظ تاریخی دارند، تمام تلاش خود را انجام دادیم تا بیشترین تعداد آثار را در اختیار داشته باشیم اما متأسفانه برخی از مجموعه داران از جمله آقای خسرو مولانا حاضر به همکاری در این زمینه نشد

دیجیتال کردن استوانه های فونوگراف؛

برای اولین بار در ایران استوانه های فونوگراف موسیقایی توسط نماینده آرشیو فونوگراف موزه مردم شناسی برلین تبدیل به مجموعه های دیجیتال می شوند.

آلبرشت ویدمن تکنسین صدا و مدیر آرشیو فونوگراف موزه مردم شناسی برلین با حضور در موسسه فرهنگی هنری ماهور تعدادی از استوانه های فونوگراف موسیقایی به جای مانده از دهه های پیشین موسیقی ایرانی از جمله کلنل علینقی وزیر را برای اولین بار در ایران مجهز به سیستم دیجیتال کرد.

اسنادی به طول تاریخ که در معرض نابودی اند

محمدرضا شرایلی نوازنده، آهنگساز، پژوهشگر و عضو گروه تحقیق پروژه «دیجیتال کردن استوانه های فونوگراف» در توضیح این پروژه بیان کرد: استوانه های فونوگراف یکی از اولین اختراعات برای ضبط و پخش صداست که بیش از ۱۰۰ سال قبل توسط توماس ادیسون اختراع شد و این امری طبیعی است که با این قدمت تاریخی تمامی دستگاه هایی که در این زمینه در همه جای دنیا وجود دارد فرسوده شود. از طرفی هم به دلیل قدمت استوانه ها این خطر وجود داشته و دارد که استوانه های برجای مانده از موسیقی کشورمان نابود شده و هیچ سند دیگری هم مانند آن وجود نداشته باشد. البته برخی از مجموعه داران و افرادی که مالکیت این استوانه ها را بر عهده دارند طی سال های اخیر تلاش هایی برای استخراج اصوات این استوانه ها داشتند که در اغلب آنها توفیقی حاصل نشده است.

وی ادامه داد: آقای آلبرشت ویدمن تکنسین صدا و مسئول بخش فونوگراف موزه مردم شناسی برلین در این موزه با سفارش و ساخت دستگاه جدیدی که توسط محققان اتریشی انجام گرفته برای اولین بار این دستگاه را به ایران آورده که ضمن برپایی یک ورک شاپ چند روزه با حضور برخی از علاقه مندان و پژوهشگران عرصه موسیقی تعدادی از استوانه های به جای مانده از تاریخ موسیقی کشورمان را تبدیل به آثار دیجیتال کند که این موضوع به خودی خود می تواند نقطه عطفی در حوزه استخراج آثار موسیقایی باشد.

داستان استوانه ها از کجا آغاز شد

علیرضا شلوبری سرپرست بخش پژوهش این پروژه هم در گفتگو با خبرنگار مهر هم با اشاره به جزئیات دیگر پیاده سازی پروژه دیجیتال کردن استوانه های صوتی در ایران بیان کرد: بخش آرشیو فونوگراف موزه مردم شناسی برلین یکی از معتبرترین نهادهای جمع آوری اسناد صوتی در اروپاست که ما وقتی متوجه شدیم در این مجموعه چندین مجموعه ایرانی هم وجود دارد که می تواند برای ما بسیار قابل توجه باشد بر آن شدیم تا در این زمینه همکاری هایی را انجام دهیم. ما بعد از مدتی طرحی را ارائه دادیم که طی آن یکی از نمایندگان موزه به ایران بیاید تا ما نسبت به دیجیتال کردن آثار در ایران اقدامات

لازم را انجام دهیم. ما در حین ارائه این طرح بود که پکیج اطلاعاتی طرح و ایده خود را نیز به موسسه فرهنگی هنری ماهور ارائه دادیم که اگر این تحقیقات و فعالیت ها به نتیجه رسید فضایی ایجاد شود که آثار یاد شده در قالب مجموعه های صوتی در بازار موسیقی منتشر شود.

وی ادامه داد: این پروژه به اعتقاد من یکی از مهم ترین پروژه های موسیقایی کشورمان است که حتی هنوز در موزه موسیقی کشورمان نیز تجربه نشده و می تواند به عنوان یکی از مهم ترین منابع در دسترس پژوهشگران و علاقه مندان تاریخ موسیقی ایران به حساب آید. البته ما تصمیم داریم بعد از پالایش داده ها و عملیات فنی که روی این استوانه ها انجام می دهیم کتابچه ای را به نوشته دکتر ساسان فاطمی در اختیار علاقه مندان همراه با آثار قرار خواهیم داد تا با نگاه دقیق تری نسبت به پژوهش های خود اقدام کنند.

مجموعه دار بزرگ حاضر به همکاری نشد

شلویری در بخش دیگری از صحبت های خود با اشاره به منابعی که برای دیجیتال کردن استوانه های صوتی در اختیار داشتند، توضیح داد: ما برای دیجیتال کردن استوانه های صوتی که واقعا ارزش زیادی به لحاظ تاریخی دارند، تمام تلاش خود را انجام دادیم تا بیشترین تعداد آثار را در اختیار داشته باشیم اما متأسفانه برخی از مجموعه داران از جمله آقای خسرو مولانا حاضر به همکاری در این زمینه نشد و نهایت کار به اینجا کشیده شد که ما تاکنون فقط ۲۰ استوانه صوتی را شناسایی کرده و آنها را برای تبدیل به سیستم دیجیتال آماده کردیم که به اعتقاد بسیاری از کارشناسان موسیقی این تعداد نیز رقم قابل توجهی است و می تواند یک میراث در خطر نابودی را از ویرانی کامل نجات دهد.

وی افزود: اجرای این پروژه کاملاً توسط بخش خصوصی انجام گرفته و در موزه موسیقی هم لوله یا استوانه ای وجود ندارد بنابراین حضور این تکنولوژی در ایران می تواند اتفاق بسیار بزرگی به حساب آید که با توجه به حضور این دستگاه تبدیل و متخصص آلمانی این حوزه می تواند حرف هایی زیادی برای گفتن داشته باشد. به هر ترتیب هدف ما اصلاً فعالیت موزه ای نیست بلکه می خواهیم با تبدیل این فرآیند به تکنولوژی دیجیتال ماجرا را به بطن فعالیت های موسیقایی ببریم که به طور حتم ثمر بخش تر از در موزه بودن است.

اولین ضبط های کلنل علینقی وزیر را بشنوید

سرپرست بخش پژوهش پروژه دیجیتال کردن استوانه های صوتی با معرفی برخی از آثاری که قرار است در دسترس دوستداران موسیقی قرار گیرد، گفت: انتشار قطعه های صوتی از اولین ضبط های کلنل علینقی وزیر در طول مدت اقامتش در آلمان، آواها و نواهای محلی مردمان شمال کشور از منطقه انزلی تا استرآباد که سال ۱۳۰۶ توسط یک جانور شناس آلمانی انجام گرفته و مجموعه ای از آوازهای یک خواننده محلی به نام زاهد زاهدانی برگرفته از فرهنگ موسیقایی تهران و اصفهان آثاری هستند که در فاز اول پروژه منتشر می شوند و فکر می کنم دارای تنوع و رنگارنگی جالب توجهی هستند که می تواند تأثیری در حوزه پژوهشی موسیقی داشته باشد.

محمد موسوی مدیر موسسه فرهنگی هنری ماهور هم به مهر توضیح داد: هنوز نام دقیقی برای این پروژه انتخاب نشده اما دوست داریم با توجه به پشتوانه های تاریخی و علمی این پروژه فضای کار به شکلی آماده کنیم که اثر طی ۳ تا ۴ ماه آینده روانه بازار موسیقی شود.

منبع: مهر